

I. I. OSTAPIOVSKA
Lutsk

NEGATIVE INFLUENCE OF THE INTERNET ON STUDENTS OF PEDAGOGICAL SPECIALITIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

The results published in the article are based on research of educational (including passing of practices) and scientific activity of students of specialty «Primary education» of pedagogical college of the Lesya Ukrainka Eastern European National University. It was discovered and actualized negative influencing from the use of the Internet on forming of personality of future teachers of initial classes and their professional qualities in the process of teaching (including – during independent and scientific work, passing of practices).

Key words: Internet, teacher, primary school, negative influencing of the Internet.

И. И. ОСТАПЬОВСКАЯ
г. Луцк

НЕГАТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ ИНТЕРНЕТА НА СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ

Результаты, опубликованные в статье, базируются на исследовании учебной (в том числе и прохождения практик) и научной деятельности студентов специальности «Начальное образование» педагогического института Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки. Обнаружены и актуализированы негативные влияния от использования Интернета на формирование личности будущих учителей начальных классов и их профессиональные качества в процессе обучения (в том числе, во время самостоятельной и научной работы, прохождения практик).

Ключевые слова: Интернет, педагог, начальная школа, негативное влияние Интернета.

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2015

УДК 378.14(045)

Л. П. ПОЛОВЕНКО
м. Вінниця
polovenko_l@ukr.net

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті розглянуто особливості управлінської діяльності фахівців економічного профілю; проаналізовано сучасні пошуки шляхів удосконалення методології ефективного управління та виокремлено основні напрями: формування управлінської компетентності, управління інтелектуальними ресурсами, управління економічними системами на основі використання новітніх технологій, впровадження методології ефективного управління.

Обґрунтовано необхідність модернізації підходів до формування управлінської компетентності майбутніх економістів. Представлено основи й аргументовано переваги загальної методології ефективного управління й самоуправління. Виокремлено ключові поняття теорії управління, розглянуто основні засоби управління та подано алгоритм управління.

Ключові слова: управління, система управління, ефективно управління, управлінська компетентність.

Широке впровадження автоматизованих інформаційних систем у практику діяльності підприємств і організацій, швидкість зміни технологій, інтелектуалізація діяльності та зміна інформаційних потреб працівників дають поштовх утворенню нових рівнів системи управління. Інноваційні зміни в стратегії управління вносять Smart-технології, які перетворюють важку працю на «розумну» й будуються на засадах взаємодії та обміну досвідом. В управлінській діяльності відбуваються настільки швидкі зміни, що сучасним фахів-

цям економічного профілю доводиться в ході роботи кардинальним чином змінювати стратегію та тактику поведінки. Від оперативності прийняття рішень і дій залежить ефективна діяльність та успіх підприємства. В умовах сучасного реформування управлінської діяльності виникає необхідність удосконалення та розробки нових підходів у навчанні майбутніх економістів.

Підготовка фахівців нового формату потребує впровадження таких педагогічних технологій, що дозволять сформувати управлін-

ську компетентність, уміння управляти власними інтелектуальними ресурсами, оволодіти методологією ефективного управління.

Проблематику підвищення ефективності управлінської діяльності в навчально-виховному процесі досліджували Н. Воробйова, А. Грушева, О. Князева, О. Кузнєцова, Л. Сергєєва, Г. Чередніченко, О. Тофлер та ін. Сучасні аспекти підвищення якості управління широко представлено в працях науковців Д. Голдсмїта, М. Жука, К. Клока, В. Ягоднікової та ін.

Мета статті – аналіз сучасних підходів дослідження теорії та практики управління; виокремлення перспективних шляхів удосконалення методології ефективного управління та самоуправління.

Підготовка фахівців економічного профілю, готових до подолання проблем сучасного менеджменту, здатних до використання новітніх технологій, вимагає переосмислення та розуміння необхідності переходу на нову систему суспільного управління.

У сучасних підходах до впровадження нових форм і методів теорії та практики ефективного управління втілюються такі ідеї:

- запровадження компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців у сфері управління;
- підготовка фахівців, здатних до управління власними інтелектуальними ресурсами та самоуправління;
- застосування сучасних інструментів управління, впровадження Smart-технологій для вирішення проблем ефективного управління економічними системами;
- втілення концепції переходу на нову систему суспільного управління.

Одним із ключових моментів у процесі професійної підготовки майбутніх економістів є формування управлінської компетентності, яка передбачає оволодіння методологією управління. Оволодіння методологією передбачає розуміння сутності основних категорій управління; формування знань про основні закони та закономірності управління; спроможність абстрагувати, готовність ставити та вирішувати проблеми, розробляючи відповідні методи; здатність аналізувати, планувати, організовувати, конкурувати, координувати та контролювати, приймати рішення в критичних ситуаціях.

Проблематику управління на засадах компетентнісного підходу дослідники переважно розглядають із точки зору менеджменту [3–6]. Поняття «управління», відповідно, трактують у широкому розумінні як вид діяльності щодо керівництва людьми в різноманітних організаціях. Під «ефективністю управління» розуміють здатність керівника забезпечити виконання поставлених стратегічних цілей відповідно до заданої якості.

У найбільш загальному розумінні «управління» визначають як процес цілеспрямованої дії суб'єкта управління на об'єкт управління для досягнення певних результатів діяльності.

Сучасний енциклопедичний словник термін «управління» тлумачить як функцію організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечують збереження їхньої визначеної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програм та цілей.

Із точки зору економічної кібернетики управління виступає суттєвою ознакою складної системи. Відповідно, термін «управління» трактують як цілеспрямовану дію однієї системи на іншу для зміни її поведінки (стану) відповідно з умовами зовнішнього середовища, що змінюється. Л. Пономаренко [1, 193] визначає поняття «система управління» як організовану динамічну систему зі зворотним зв'язком, у якій реалізуються причинно-наслідкові зв'язки за допомогою принаймні двох каналів.

М. Жук [2, 26] враховує основні типи задач управління та визначає термін «управління» як взаємопов'язану сукупність отримання та обробки інформації, прийняття рішень та здійснення дій суб'єктом управління, спрямованих на досягнення об'єктом управління заданих цілей в умовах протікання в них процесів внутрішніх змін та впливу на них зовнішнього середовища, враховуючи вплив ієрархічно більш високого, а також конкуруючого управління.

Професійна управлінська компетентність у сучасній науці розглядається як сукупність особистісних можливостей посадової особи, її кваліфікаційні знання, досвід, що дають змогу брати участь у виробленні певного кола рішень

або самостійно вирішувати певні питання завдяки наявності відповідних знань і навичок.

А. Грушева [3] суть управлінської компетентності вбачає в тому, що діяльність керівника спрямовується на об'єкт управління з урахуванням його специфіки й характеру розвитку в соціально-економічному середовищі; обізнаності керівника з формами та методами управління, його готовності та здатності ефективно проектувати й здійснювати управлінську діяльність; інтегральній характеристиці керівника, що презентує його професійні й особистісні якості.

Узагальнюючи існуючі точки зору щодо управлінської компетентності В. Ягоднікова [4] стверджує, що це вміння використовувати на практиці сучасні організаційно-управлінські принципи та методи; застосовувати власні повноваження у вирішенні питань, відповідальність за виконання рішень; уміння чітко поставити ціль і завдання; здібність об'єктивно аналізувати й оцінювати результати; вміння здійснювати контроль; уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію; творчий підхід до справи, наявність певних лідерських якостей, а саме відповідальність, обов'язковість, цілеспрямованість, ініціативність, самостійність, дисциплінованість, здібність приймати правильні рішення в умовах невизначеності, вміння підтримувати свій авторитет. Одним із шляхів формування управлінської компетентності майбутніх фахівців, на погляд дослідника, виступає створення професійно-креативного навчально-виховного середовища ВНЗ.

Сучасна модель освіти передбачає вміння викладача та студента користуватись інформаційно-освітнім середовищем як пошуковим «полем». У зв'язку з цим для педагогіки стає актуальним пошук шляхів удосконалення середовища до високого рівня професійного розвитку та саморозвитку особистості. Важливими чинниками такого середовища виступають Smart-технології, які забезпечують взаємодію між студентами та студентами і викладачами, сприяють організації сумісної діяльності. За правильно організованої роботи діяльність кожного студента набуває колективного характеру. У процесі форму-

вання професійної управлінської компетентності ефективною є методика аналізу конкретної управлінської ситуації, що дає можливість отримати реальні практичні навички, набуті досвіду. Використання методу аналізу конкретної управлінської ситуації в практиці формування управлінської компетентності дозволяє досягти «занурювання», що допускає, поряд із застосуванням певної технології, використання дискусій, ситуативного аналізу, тренінгу тощо. Введення до понятійного апарата майбутніх фахівців знань законів, теорії, принципів освітнього менеджменту, методології системного управління збільшує гнучкість змісту теоретичних і практичних знань, сприяє створенню більш детальної траєкторії вибору, враховуючи особисті професійні та пізнавальні запити та інтереси.

Однією з важливих функцій управління нині є управління знаннями. Це спричинено тим, що сучасний світ стоїть на порозі інтелектуальних перетворень, основною рисою яких стає нове усвідомлення такої категорії, як управління інтелектуальними ресурсами. Інтелект – один із засобів, яким оперує свідомістю людини. І як усякий засіб він керований. Готовність студентів до управління своїми інтелектуальними ресурсами – головний показник якості підготовки фахівців у ВНЗ, – зауважує О. Кузнецова [5].

О. Князева [6] виокремлює самоорганізацію як вищий рівень управління. Самоорганізація означає в освітньому аспекті самоосвіту, саморозвиток, самоменеджмент. Головне завдання в освіті, на думку автора, полягає у вирішенні проблеми: як керувати, не керуючи; як малим резонансним впливом вивести систему на один із власних та сприятливих для людини шляхів розвитку, як забезпечити самокерований самопідтримуючий розвиток. У цьому контексті важливими складниками виступають управлінські компетенції в галузі пізнавальної діяльності та саморозвитку. Самоуправління, самоорганізація досягається силою волі. В енциклопедичному словнику В. Даля «воля» трактується як здатність управляти самим собою та своїми життєвими обставинами. На знаннях особистісного самоуправління багато в чому формується міжособистісне управління.

У сучасних умовах намітилися тенденції вдосконалення професійної підготовки, пов'язані із упровадженням новітніх інформаційних технологій, сучасних інструментів управління. Поняття управління набуває іншого змісту. Крім готовності до управління персоналом, постає необхідність сформувати здатність до управління підприємством в умовах вітчизняної економіки, що передбачає розуміння впливів на систему, знання принципів антикризового управління. Розвиток автоматизованих інформаційних систем і функціональний напрям теорії управління спрямовують процес навчання на осмислення складних явищ інформатизації суспільства й напрацювань практики управління процесами.

Під час формування управлінської компетентності необхідно готувати майбутніх фахівців до готовності проводити безперервну оцінку ситуації, оцінку інформаційних потреб, виробляти навички практичних методів ефективного управління в умовах ризику та невизначеності. Із цією метою ефективним є засвоєння методик організації роботи в команді, які передбачають навчання антикризової команди управлінським технологіям; проведення спеціальних навчальних ділових ігор, інноваційних аналітичних семінарів та ін.

Важливо враховувати, що будь-яке підприємство має три основних типи управління, зокрема виробничий контур, фінансовий контур та інформаційний контур. Для здійснення системного дослідження діяльності підприємства необхідне виконання низки методологічних умов: дослідження зв'язків об'єкта; знаходження системотворних зв'язків; розкриття структурних характеристик об'єкта та ін.

Ефективність результату оцінюють за формулою:

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{Результат}}{\text{Витрати на тримання результату}}$$

Відповідно, вищий рівень ефективності управління – це досягнення результату за найменших витрат на управління.

Досягнення ефективності управління в сучасних умовах неможливе без розуміння методології. На рубежі ХХ ст. колективом ро-

сійських учених розроблено концепцію, центральним стрижнем якої стала «Достатньо загальна теорія управління» [7], яка нині викладається як предмет регіональної, не державної поки що, програми в понад 20 університетах Росії. Згодом ця концепція лягла в основу досліджень учених Гарвардського університету Д. Голдсмита та К. Клока [8]. Нова методологія ефективного управління зацікавила вчених Китаю, Японії та країн арабського світу. В Україні дослідженню окресленої проблеми присвячено праці М. Жука. Автор зазначає, що «Достатньо загальна теорія управління» представляє собою інструкцію із застосування шести узагальнених засобів управління суспільством. Тому ефективним застосування теорії буде лише для високопосадовців, у чиїх руках сконцентровані запропоновані засоби [2, 22].

Американські вчені пропонують модель практичного застосування теорії для управління підприємством, організацією, установою, проектом. Але в дослідженні Д. Голдсмита та К. Клока майже не враховуються проблеми світової кредитно-фінансової системи, а також і різниця впливу торгівлі в реальному секторі економіки та в спекулятивному на благоустрій широких верств населення тощо.

У дослідженні групи російських авторів [7] виокремлено три основних типи задач управління для випадків:

- відображення системою впливу середовища;
- впливу системи на середовище;
- досягнення системою заданої цілі в собі.

При цьому вважається, що коли управління здійснюється у функції управління, то воно своїх цілей не досягне.

М. Жук пропонує повну функцію управління замінити повним алгоритмом управління, що дозволить вирішувати завдання будь-якого типу. Із цією метою автор розглядає 9 категорій управління: вектор поточного стану, вектор цілей управління, вектор внутрішніх змін, вектор дії середовища, вектор помилки управління, вектор управління представлений матрицею функцій управління, керуючі структури, повний алгоритм управління, стійкість управління.

Представимо повний алгоритм управління [2, 46–47]:

1. Оцінка вектора поточного (початкового) стану об'єкта управління.
2. Формулювання вектора цілей (він може бути змінним), тобто досягнення потрібного стану об'єкта управління в заданому майбутньому.
3. Прогноз вектора внутрішньої зміни об'єкта управління (старіння, зношуваність, еволюція, реформа, якісний стрибок, розруха тощо).
4. Прогноз вектора дії навколишнього середовища на об'єкт управління з виявленням та врахуванням більш високого та / або конкуруючого управління.
5. Оцінка вектора помилки управління як різниці між вектором цілі та вектором стану об'єкта управління в заданому майбутньому з урахуванням вищевказаних прогнозів, а також можливого упреджувального управління.
6. Обґрунтування та / або вибір вектора управління з метою усунення (нейтралізації, компенсації) вектора помилки у межах можливостей, наданих більш високим і / та конкуруючим управлінням.
7. Прогноз дії вибраного вектора управління та оцінки його допустимих помилок, які не призводять до зриву управління, і його корекція за наявності таких помилок, а також оцінка здійснюваності управління в принципі, тобто досяжності вектора цілей.
8. Організація (якщо не було), реорганізація чи ініціалізація управляючих структур та реалізація ними керуючих впливів відповідно до вибраного вектора управління.
9. Спостереження та постійна чи періодична корекція поточного управління та роботи керуючих структур шляхом повторення етапів 1–8, або усунення керуючих структур або переведення їх у неробочий стан, а також урахування досвіду управління в майбутньому.

Основою будь-якого управління виступають засоби управління, тобто це можуть бути засоби виробництва, гроші, ідеології, історія, світогляд, психологічні впливи тощо.

Одним із потужних інструментів управління є інформаційні технології управління проектами (Project Management). У процесі планування робіт над проектом використовують методи хвилі, що набігає, та метод па-

ралельного виконання фаз [10,05]. Основними критеріями оцінки виконання проекту є якість, термін і вартість досягнення результатів.

Вектор управління доцільно представити матрицею функцій управління, математичну основу яких можуть скласти: лінійне програмування (оптимізація перевезень), динамічне програмування (оптимізація стратегії), мережеве планування (оптимізація тактики), теорія ймовірностей та математична статистика (оцінка ризиків), теорія масового обслуговування (оптимізація витрат), теорія надійності (оптимізація систем), теорія бойової ефективності (оцінка досяжності цілей), теорія ігор (мінімакси та максіми), дослідження операцій (динаміка бою чи протистояння конкуруючих систем). Управління підприємством, наприклад, здійснюється за повним алгоритмом, у якому матриця функцій управління може будуватись на основі методу динамічного програмування, який виступає інструментом дослідження поведінки динамічних систем.

У період, коли економіка живе в режимі постійного технологічного, організаційного та інформаційного оновлення, постійного вдосконалення методів виробництва та принципів управління, до працівника висуваються нові вимоги: здатність до оновлення, продукування нових знань та їхнього застосування для вирішення поставлених проблем.

Перспективи ефективності управління можна вбачати в комплексній реалізації сучасних підходів дослідження методології управління на основі формування управлінської компетентності студентів економічного профілю.

Професійна підготовка фахівців, готових до ефективної управлінської діяльності, подолання проблем сучасної економіки повинна здійснюватися під впливом усієї сукупності зовнішніх і внутрішніх чинників, у процесі навчання та практичної діяльності у ВНЗ із урахуванням міждисциплінарних зв'язків, на основі використання технологічних інновацій, методів економічної кібернетики, використання сучасних досягнень у галузі управління.

Список використаних джерел

1. Пономаренко Л. А. Основи економічної кібернетики: Підручник / Пономаренко Л. А. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 432 с.
2. Жук Н. А. Общая методология эффективного управления и самоуправления (В кратком изложении) / Н. А. Жук, Л. В. Жук. – Харьков : ООО «Инфобанк», 2011. – 128 с.
3. Грушева А. А. Формування управлінської компетентності бакалаврів економічних спеціальностей у процесі професійної підготовки : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Грушева А. А. – Київ, 2012. – 246 с.
4. Ягоднікова В. В. Формування управлінської компетентності в умовах професійно-креативного середовища ВНЗ [Електронний ресурс] / В. В. Ягоднікова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pedagogica/72526.doc.htm – Загол. з екрана. – Мова укр.
5. Кузнецова О. А. Формирование управленческой компетентности у студентов специальности «Управление качеством» : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Кузнецова О. А. – Тольятти, 2007. – 220 с.
6. Князева Е. Н. Трансдисциплинарные комплексы знаний: синергетическая мудрость в образовании / Е. Н. Князева // Полигнозис. – 2001. – №2 (14). – Режим доступа : – <http://www.polygnosis.ru/default.asp> – Загол. з екрана. – Мова рос.
7. Достаточно общая теория управления – [сайт Открытого университета жизнеречения]. – Режим доступа: www.dotu.ru.
8. Голдсмит Д. Конец менеджмента и становление организационной демократии / Голдсмит Д., Клок К. – Питер, 2004. – 368 с.
9. Воробйова Н. П. Сучасні аспекти підвищення якості управління / Н. П. Воробйова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 6. – С. 56–58.
10. Черников Б. В. Информационные технологии управления : учебник / Черников Б. В. – М. : ИД «ФОРУМ» : ИНФРА-М, 2008. – 352 с.

L. P. POLOVENKO
Vinnytsia

MODERN TRENDS OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF AN EFFECTIVE MANAGEMENT

The article deals with the peculiarities of management professionals economics; analyzes the current search for ways to improve the methodology of effective management and singled main areas: formation of managerial competence, management of intellectual resources, management of economic systems based on the latest technology, implementation methodology for effective management.

The necessity of modernization approaches to the formation of competence of future economists is grounded. The principles are presented and the benefits of a common methodology of effective management and self-management are argued. The key concepts of management theory are determined, the basic means of control and control algorithm are presented.

Key words: management, the system of management, effective management, management competence.

Л. П. ПОЛОВЕНКО
г. Винница

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕТОДОЛОГИИ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

В статье рассмотрены особенности управленческой деятельности специалистов экономического профиля; проанализированы современные поиски путей усовершенствования методологии эффективного управления и выделены перспективные направления: формирование управленческой компетентности, управление интеллектуальными ресурсами, управление экономическими системами на основании использования инновационных технологий внедрения методологии эффективного управления.

Обоснована необходимость модернизации подходов к формированию управленческой компетентности будущих экономистов. Аргументированы преимущества общей методологии эффективного управления и самоуправления. Выделены ключевые понятия теории управления, рассмотрены основные средства управления и представлен алгоритм управления.

Ключевые слова: управление, система управления, эффективное управление, управленческая компетентность.

Стаття надійшла до редколегії 15.02.2015